

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
651 81 Karlstad

Dnr MSB 2018-01478

Yttrande

Stockholm 2018-12-07

Stärkt arbete mot hem- och fritidsolyckor

Svensk Försäkring, såsom branschorganisation för de svenska försäkringsbolagen, är positiv till att MSB uppmärksammar brister när det gäller statistik över omfattningen av olyckor i hem och på fritid samt avsaknaden av nationell samverkan för att minska dessa olyckor.

Vi lever i ett samhälle i förändring och det pågår nu ett teknikbyte som innebär att digitala lösningar och el-fordon tar större plats i samhället och i hemmen. Detta kommer medföra dels nya utmaningar vad gäller olyckor i hem och på fritid, men även nya möjligheter till lösningar. Det är mot den bakgrunden rätt tid att påbörja en nationell samordning på området.

För att visa på behovet vill vi ge ett exempel. Svensk Försäkring har uppmärksammat brister i det ekonomiska skydd som finns vid inträffad personskada vid framförande av vissa elektriska fordon, t.ex. el-cyklar, el-skotrar och hoverboards. Den tekniska utvecklingen går snabbt inom detta område och vi ser en snabb ökning av fordon som framförs i relativt höga hastigheter bland oskyddade trafikantgrupper. Utvecklingen av regelverk hänger inte med och skadepreventiva åtgärder saknas. Det finns ingen enskild myndighet som har ett övergripande ansvar inom området. Någon statistik över dessa olyckor finns inte. Ökad hantering av laddningsbara batterier kommer sannolikt även att medföra ökad risk för bränder framöver.

Vidare saknar vi i uppräknningen av skadeområden ett par områden där vi i försäkringsbranschen ser att det sker relativt många olycksfall. Det gäller exempelvis fritidsaktiviteter på snö såsom skidåkning och snöskoterkörning. Det senare sker utanför vägområden och ingår därmed inte i STRADA. Motsvarande gäller vissa andra terränggående fordon.

Vi saknar även skador till följd av resor till andra länder. Ungefär 50 000 svenskar blir skadade eller akut sjuka under utlandsresa varje år. Av dessa krävdes särskilt

arrangerad hemtransport med flyg i cirka 5 400 fall. Ett identifierat problem är att många med en underliggande sjukdom väljer att resa - trots att detta är olämpligt. Längre flygningar kan ha en direkt livshotande effekt på kroppen vid vissa sjukdomar. Även förhållningssätt och medicinering förändras många gånger när resenärerna befinner sig i andra länder.

Nedan kommenterar vi de olika åtgärdsförslag som MSB framför.

Nationell samordnare och aktörsnätverk

Svensk Försäkring tillstyrker förslaget och ser det som ett första steg att regeringen utpekar den myndighet som har ansvar för övergripande statistik över olyckor i hemmet och på fritid samt för skadeförebyggande åtgärder. Självfallet måste båda dessa områden sedan hanteras i samverkan med andra myndigheter och aktörer på respektive delområde (olycksart).

Utpekad myndighet bör få i uppdrag att på basis av tillgänglig statistik analysera om det går att sätta upp och föreslå delmål för ett skadereducerande arbete.

Helhetsgrepp avseende mätning och definitioner

Ett av de första uppdragen för den utpekade myndigheten bör vara att identifiera vilken statistik som finns tillgänglig och vilka definitioner som i dag används vid mätning av personskador. I den mån befintliga definitioner finns bör dessa i första hand användas. Detta kommer att underlätta inhämtandet av uppgifterna.

Trafikverket använder sig av definitioner av döda och svårt skadade. Det kan konstateras att tolkningen av vad som innefattas i begreppet "allvarligt skadad" har svajat lite över tid.

Svensk Försäkring förvaltar sedan 90-talet ett system för klassificering av funktionsförlust för såväl skador som sjukdomar - det medicinska tabellverket. Syftet är att jämföra olika funktionsnedsättningar på ett rättvist sätt för att kunna bedöma vilken ersättning som ska utges från såväl sjuk- och olycksfallsförsäkringar som från skador som ska ersättas på skadeståndsrättslig grund. Systemet accepteras i dag av såväl myndigheter som domstolar. Motsvarande system finns i de flesta europeiska länder och överensstämmer i stort med varandra. Problemet med systemet ur ett statistikperspektiv är att funktionsförlusten bedöms först när skadan/sjukdomen anses stationär, vilket ofta ger en tidseftersläpning på flera år. Däremot är funktionsförlusten konstaterad till skillnad från preliminära uppskattningar vid akutsjukvård. Visst bortfall förekommer om skadan inte anmäls på en försäkring eller om det är en akut skadehändelse som inte lämnar några bestående men.

Vidare menar vi att de trafikslag som inte klassas som motordrivna fordon, t ex cykel, bör ses som olyckor uppkomna under definitionen hem- och fritid såvida det inte rör sig om en arbetsskada.

Lämpligen lämnas detta uppdrag vidare till Institutionen för Försäkringsmedicin på Karolinska Institutet som har en bred erfarenhet av att hantera personskadestatistik.

Möjlighet för datainsamling och kvalitetssäkring

Det är viktigt att snarast klara ut hur inhämtning av personskadedata förhåller sig till den nya dataskyddslagstiftningen. Detta är ett arbete som bör initieras av regeringskansliet. Arbetet bör kunna äga rum parallellt med processen att utse och bygga upp ansvarig myndighet på området.

Skadedata och statistik är grunden för att det ska gå att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete avseende skadeförebyggande åtgärder. Det utgör således grund för vilka områden som bedöms problematiska och vilka som ska prioriteras. Personskadedata behövs även för att följa upp insatser och bedöma dess effekter. Det bör även finnas en öppenhet för att det på sikt kan utarbetas bättre datasystem för hantering av behövlig personskadedata. Detta får dock inte stoppa upp dagens produktion intill dess bättre skadedata finns på plats.

Skapa bättre förutsättningar för ett individanpassat brandskydd

I åtgärdsförslaget föreslås att det ska lämnas ett regeringsuppdrag att identifiera lösningar på förutsättningar för *en trygg hemmiljö* ur ett brandskyddsperspektiv. Frågan är hur begreppet *trygg hemmiljö* ska definieras? Är det endast att skydda liv- och hälsa, vilket ligger i MSBs och Boverkets uppdrag. En snäv avgränsning till att skydda liv och hälsa riskerar att leda till att användning av ur brandsynpunkt olämpliga material i fastigheten. Vi menar att brandskyddsperspektivet bör vidgas till att även omfatta skydd av egendom, ekonomiska värden och personliga tillhörigheter?

Vi menar att det knappast är försvarbart att bortse från att fastigheter totalförstörs. En totalförstörd fastighet är ofta en katastrof för den drabbade individen och är dessutom olyckligt ur ett klimatperspektiv.

Mot denna bakgrund behöver brandskyddet hålla en hög nivå oavsett om det gäller individen eller ett fastighetsföretag. Dagens brister i synsätt och byggmetoder/-material bör åtgärdas. Om Socialstyrelsen, MSB och Boverket är mest lämpliga att föreslå förändringar måste deras uppdrag att endast beakta liv- och hälsa utvidgas till att även omfatta ekonomiska och personella värden. Det bör ingå i uppdraget att samråda med andra aktörer, där Brandskyddsföreningen är den viktigaste intressenten.

Vi vill slutligen påpeka att det på sid 25 anges att försäkringsbranschen inte har några gemensamma satsningar, vilket visserligen stämmer. Det borde dock ha redovisats att ett försäkringsbolag i dag har 80 000 livbojar uppsatta runt om i Sverige, vilket i snitt har räddat livet på 14 personer om året. Det är en av de största satsningarna på att minska drunkningsolyckor och har pågått sedan 1954.

Vidare på sid 40 bör påpekas att Svensk Försäkring har årsstatistik över antal personskador, försäkringsgren och kostnader. Någon statistik över hur händelsen/skadan uppkom finns dock inte.

Svensk Försäkring

Mats Galvenius

Staffan Moberg